

СЪД НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ
TRIBUNAL DE JUSTICIA DE LA UNIÓN EUROPEA
SOUDNÍ DVŮR EVROPSKÉ UNIE
DEN EUROPÆISKE UNIONES DOMSTOL
GERICHTSHOF DER EUROPÄISCHEN UNION
EUROOPA LIIDU KOHUS
ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ
COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN UNION
COUR DE JUSTICE DE L'UNION EUROPÉENNE
CÚIRT BHRÉITHÉANAIS AN AONTAIS EORPAIGH
SUD EVROPSKE UNIE
CORTE DI GIUSTIZIA DELL'UNIONE EUROPEA

EUROPAS SAVIENĪBAS TIESA
EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMAS
AZ EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA
IL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA TAL-UNJONI EWROPEA
HOFF VAN JUSTITIE VAN DE EUROPESE UNIE
TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOŚCI UNII EUROPEJSKIEJ
TRIBUNAL DE JUSTIÇA DA UNIÃO EUROPEIA
CURTEA DE JUSTIȚIE A UNIUNII EUROPENE
SÚDNY DVOR EURÓPSKEJ UNIE
SODIŠČE EVROPSKE UNIJE
EUROOPAN UNIONIN TUOMIOISTUIN
EUROPEISKA UNIONENS DOMSTOL

-1284313-

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (десети състав)

29 февруари 2024 година

„Преюдициално запитване — Вътрешен пазар — Електронна идентификация и удостоверителни услуги при електронни трансакции — Регламент (ЕС) № 910/2014 — Член 25 — Електронни подписи — Правна сила и доказателствена сила в рамките на съдебно производство — Понятието „квалифициран електронен подпис“

По дело C-466/22

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Административен съд — Велико Търново (България) с акт от 22 юни 2022 г., постъпил в Съда на 12 юли 2022 г., в рамките на производство по дело

„В.Б. Трейд“ ООД

срещу

Директор на Дирекция „Обжалване и данъчно-осигурителна практика“ — Велико Търново,

СЪДЪТ (десети състав),

състоящ се от: Z. Csehi (докладчик), председател на състава, M. Ilešič и D. Gratsias, съдии,

генерален адвокат: T. Šarpea,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

* Език на производството: български.

BG

- за директора на Дирекция „Обжалване и данъчно-осигурителна практика“ — Велико Търново, от Б. Николов,
- за Европейската комисия, от G. Braun, Д. Драмбозова и P.-J. Loewenthal, в качеството на представители,

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 25, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 910/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 23 юли 2014 година относно електронната идентификация и удостоверителните услуги при електронни трансакции на вътрешния пазар и за отмяна на Директива 1999/93/ЕО (ОВ L 257, 2014 г., стр. 73).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между „В.Б. Трейд“ ООД, установено в България, и директора на Дирекция „Обжалване и данъчно-осигурителна практика“ — Велико Търново (България) (наричан по-нататък „директорът“) по повод на ревизионен акт, с който е установено задължение за корпоративен данък.

Правна уредба

Правото на Съюза

- 3 Съображения 21, 22 и 49 от Регламент № 910/2014 гласят:
 - „(21)[...] Настоящият регламент не следва да обхваща [...] аспектите, свързани със сключването и действителността на договори или други правни задължения, когато в националното право или в правото на Съюза са предвидени изисквания по отношение на формата. Освен това той следва да не засяга националните изисквания за формата, които се отнасят до публичните регистри, и по-конкретно търговските и поземлените регистри.
 - (22) С цел да се допринесе за общото им трансгранично използване, удостоверителните услуги следва да се допускат като доказателство при съдебни производства във всички държави членки. Правната сила на удостоверителните услуги се определя от националното право, освен ако в настоящия регламент не е предвидено друго.

[...]

(49) С настоящия регламент следва да се установи принципът, че правната сила на електронен подпис не може да бъде оспорена на основание, че той е в електронна форма или че не отговаря на изискванията за квалифицирания електронен подпис. Правната сила на електронните подписи обаче се определя от националното право, с изключение на включените в настоящия регламент изисквания квалифицираният електронен подпис да има същата правна сила като саморъчния подпис“.

4 Член 2 („Обхват“), параграф 3 от този регламент предвижда:

„Настоящият регламент не засяга националното право или правото на Съюза, свързано със сключването и действителността на договори или други правни или процедурни задължения по отношение на формата“.

5 Съгласно член 3 („Определения“) от посочения регламент:

„За целите на настоящия регламент се прилагат следните определения:

[...]

10) „електронен подпис“ означава данни в електронна форма, които се добавят към други данни в електронна форма или са логически свързани с тях, и които титулярят на електронния подпис използва, за да се подписва;

11) „усъвършенстван електронен подпис“ означава електронен подпис, който отговаря на изискванията, посочени в член 26;

12) „квалифициран електронен подпис“ означава усъвършенстван електронен подпис, който е създаден от устройство за създаване на квалифициран електронен подпис и се основава на квалифицирано удостоверение за електронни подписи;

[...]

15) „квалифицирано удостоверение за електронен подпис“ означава удостоверение за електронни подписи, което се издава от доставчик на квалифицирани удостоверителни услуги и отговаря на изискванията, предвидени в приложение I;

[...]

23) „устройство за създаване на квалифициран електронен подпис“ означава устройство за създаване на електронен подпис, което отговаря на изискванията, предвидени в приложение II;

[...]

- 6 Член 21 („Начало на предоставянето на квалифицирана удостоверителна услуга“), параграф 1 от същия регламент гласи:

„Когато доставчици на удостоверителни услуги без квалифициран статут възнамеряват да започнат да предоставят квалифицирани удостоверителни услуги, те изпращат на надзорния орган уведомление за намерението си заедно с доклад за оценяване на съответствието, съставен от органа за оценяване на съответствието“.

- 7 Член 25 от Регламент № 910/2014 е озаглавен „Правна сила на електронните подписи“ и има следния текст:

„1. Правната сила и допустимостта на електронния подпис като доказателство при съдебни производства не могат да бъдат оспорени единствено на основание, че той е в електронна форма или че не отговаря на изискванията за квалифицирани електронни подписи.

2. Правната сила на квалифицирания електронен подпис е равностойна на тази на саморъчния подпис.

[...]

- 8 Член 26 от този регламент е озаглавен „Изисквания към усъвършенстваните електронни подписи“ и предвижда:

„Усъвършенстваният електронен подпис отговаря на следните изисквания:

- а) свързан е по уникален начин с титуляря на подписа;
- б) може да идентифицира титуляря на подписа;
- в) създаден е чрез данни за създаване на електронен подпис, които титулярят на електронния подпис може да използва с висока степен на доверие и единствено под свой контрол; и
- г) свързан е с данните, които са подписани с него, по начин, позволяващ да бъде открита всяка последваща промяна в тях“.

- 9 Приложение I към посочения регламент е озаглавено „Изисквания към квалифицираните удостоверения за електронни подписи“ и в него се изброяват различните данни, които трябва да съдържат квалифицираните удостоверения за електронни подписи. Така съгласно букви б)–г) от това приложение тези удостоверения трябва да съдържат набор от данни, които еднозначно представляват издалия квалифицираното удостоверение доставчик на квалифицирани удостоверителни услуги, най-малко името на титуляря или псевдоним, като, ако се използва псевдоним, това се посочва

ясно, и данни за валидиране на електронния подпис, които трябва да съответстват на данните за създаване на електронния подпис.

- 10 Приложение II към същия регламент, озаглавено „Изисквания към устройствата за създаване на квалифициран електронен подпис“, предвижда в точка 1, че тези устройства трябва да гарантират чрез подходящи технически и процедурни средства, най-малко, в частност, че поверителността на данните за създаване на електронен подпис, използвани за създаването на електронния подпис, е разумно гарантирана, че тези данни на практика се срещат само веднъж, че електронният подпис е надеждно защитен срещу подправяне и че посочените данни са надеждно защитени от законния титуляр на електронния подпис срещу използване от други лица. Освен това точка 3 от това приложение предвижда, че генерирането или управлението на данни за създаване на електронен подпис от името на титуляря на електронния подпис може да се извърши единствено от доставчик на квалифицирани удостоверителни услуги.

Българското право

- 11 Съгласно член 4 от Закона за електронния документ и електронните удостоверителни услуги (ДВ, бр. 34 от 6 април 2001 г.), в редакцията му, приложима към спора в главното производство (наричан по-нататък „Законът за електронния документ“), автор на електронното изявление е физическото лице, което в изявлението се сочи като негов извършител. Тази разпоредба предвижда още, че титуляр на електронното изявление е лицето, от името на което е извършено електронното изявление.

- 12 Съгласно член 13 от Закона за електронния документ:

„(1) Електронен подпис е електронен подпис по смисъла на чл. 3, т. 10 от Регламент [№ 910/2014].

[...]

(3) Квалифициран електронен подпис е електронен подпис по смисъла на чл. 3, т. 12 от Регламент [№ 910/2014].

[...]“.

- 13 Член 184, алинея 2 от Гражданския процесуален кодекс, който също се прилага по отношение на данъчно-осигурителните производства, предвижда възможност за съдебно оспорване на истинността на електронен документ.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

- 14 Спрямо жалбоподателя в главното производство, „В.Б. Трейд“, е издаден ревизионен акт от 13 януари 2021 г., с който е установено задължение за

корпоративен данък в размер на 682 863,40 български лева (BGN) (около 349 000 евро) и за лихва в размер на 192 770,62 BGN (около 98 500 евро).

- 15 Този ревизионен акт е приет от компетентните органи по приходите в рамките на ревизионно производство, започнало с издаването на заповед за възлагане на ревизия от 24 юни 2020 г. (изменена със заповеди за възлагане на ревизия от 30 септември и 29 октомври 2020 г.) и довело до съставянето на ревизионен доклад от 15 декември 2020 г.
- 16 Всички документи, издадени от органите по приходите в рамките на това ревизионно производство, са под формата на електронни документи, подписани с квалифицирани електронни подписи.
- 17 С решение от 17 май 2021 г. директорът потвърждава ревизионния акт от 13 януари 2021 г.
- 18 Жалбоподателят в главното производство обжалва това решение пред Административен съд Велико Търново (България), който е запитващата юрисдикция.
- 19 В жалбата си той оспорва действителността на издадените електронни документи, като твърди, че те не са надлежно подписани с квалифициран електронен подпис. В подкрепа на този довод жалбоподателят в главното производство иска от запитващата юрисдикция да бъде допусната и изслушана съдебно компютърно-техническа експертиза по няколко въпроса, които се отнасят до валидността на тези подписи.
- 20 Всъщност той счита, че автентичността на посочените документи зависи от различни технически аспекти, които определят даден електронен подпис като „квалифициран електронен подпис“. В това отношение той твърди поспециално, че член 25, параграфи 1 и 2 от Регламент № 910/2014 не представлява процесуална пречка за прилагането на националното законодателство, което позволява доказателства да бъдат оспорени като недостоверни, неистински и прочие.
- 21 Директорът се противопоставя на посоченото оспорване, като изтъква, че напротив, видно от Регламент № 910/2014, всяко оспорване на квалифицираните електронни подписи е недопустимо.
- 22 Запитващата юрисдикция намира за необходимо да се поясни изразът „[п]равната сила [...] на електронния подпис като доказателство при съдебни производства“, използван в член 25, параграф 1 от Регламент № 910/2014. По-конкретно според нея от този израз следва забрана за оспорване на тази правна сила и на допустимостта на електронния подпис като доказателство. Съответно тази юрисдикция се пита дали въпросната забрана преодолява принципа на процесуална автономия, позволяващ на държавите членки да опровергават доказателствената сила на подпис чрез нарочно производство, уредено в тяхното национално законодателство.

- 23 В това отношение, от една страна, запитващата юрисдикция отбелязва, че видно от член 21, параграф 1 от Регламент № 910/2014 във връзка със съображение 22 от него, подписан чрез квалифициран (и не само квалифициран) електронен подпис документ представлява допустим акт за всички видове съдебни производства, с които юрисдикциите на държавите членки следва да се съобразяват, доколкото член 25, параграф 1 от този регламент преодолява общия принцип на процесуална автономия и процесуалните правила, които държавите членки са въвели във връзка с допустимостта на доказателствата.
- 24 От друга страна, според запитващата юрисдикция от второто изречение на съображение 49 от Регламент № 910/2014 следва, че изразът „[п]равната сила [...] на електронния подпис“ в член 25, параграф 1 от този регламент може да се разбира като отнасящ се до доказателствената сила на подписа, призната от националната правна система на всяка държава членка. Освен това тази юрисдикция отбелязва, че член 25, параграф 2 от посочения регламент приравнява правната сила на електронния подпис на тази на саморъчния подпис само когато става въпрос за квалифициран електронен подпис.
- 25 При тези обстоятелства Административен съд Велико Търново решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:
- „1) Следва ли изразът „Правната сила на електронния подпис като доказателство.“, съдържащ се в разпоредбата на чл. 25, параграф 1 от Регламент [№ 910/2014], да се тълкува в смисъл, че разпоредбата задължава съдилищата на страните—членки да приемат, че щом са налице или не се спорят предпоставките на чл. 3, [точки] 10, 11 и 12 от този Регламент, то наличието и соченото авторство на такъв подпис трябва *arguere* да се приемат като несъмнени и безспорно установени, и трябва ли да се тълкува в смисъл, че щом са налице предпоставките на тези разпоредби, съдилищата на страните—членки са длъжни да признаят, че е налице доказателствена стойност/сила на квалифицирания електронен подпис, равнозначна на доказателствената стойност/сила на саморъчния подпис единствено в рамките, които съответният национален правен режим предвижда за този саморъчен подпис?
- 2) Изразът „не може да бъде оспорена при съдебни производства.“, съдържащ се в разпоредбата на чл. 25, параграф 1 от този Регламент следва ли да се тълкува като разпореждащ абсолютна забрана за националните съдилища на държавите—членки да използват предвидените в техните правни системи процесуални възможности за оспорване на доказателственото значение на предвидената в Регламента правна сила на електронния подпис, или следва да се тълкува в смисъл, че разпоредбата не съставлява пречка да се опровергават предпоставките, съдържащи се в нормите на чл. 3,

[точки] 10, 11 и 12 от същия Регламент, като се ползват от националните съдилища на държавите—членки приложимия според техните процесуални закони инструментариум, като по този начин се даде възможност на страните по повдигнат пред съд определен правен спор да опровергават предвидената доказателствена сила и стойност на електронния подпис?“.

Производството пред Съда

- 26 С решение на председателя на Съда от 14 септември 2022 г. настоящото производство е спряно до постановяване на съдебния акт, с който се слага край на производството по дело С-362/21.
- 27 След постановяването на решение от 20 октомври 2022 г., Екофрукт (С-362/21, EU:C:2022:815), с писмо от 18 ноември 2022 г. запитващата юрисдикция уведомява Съда, че желае да оттегли втория си преюдициален въпрос, но поддържа първия.

По преюдициалния въпрос

По допустимостта

- 28 Най-общо казано, директорът счита, че преюдициалният въпрос е недопустим, защото не налага тълкуване на правото на Съюза, след като член 2, параграф 3 от Регламент № 910/2014 изрично предвижда, че посоченият регламент не засяга националното право или правото на Съюза, свързано със сключването и действителността на договори или други правни или процедурни задължения по отношение на формата. Всъщност според него именно въз основа на националното право следва да се определи дали и при какви условия документи, подписани със саморъчен подпис, а следователно и с квалифициран електронен подпис, могат да бъдат оспорени, в това число и по отношение на тяхното авторство, съответно какви са процесуалните последици от наличието или липсата на такова оспорване от страна по делото.
- 29 В това отношение се налага изводът, че както следва от точки 22—24 от настоящото решение, в рамките на разглежданото дело запитващата юрисдикция иска да се установи дали и доколко член 25 от Регламент № 910/2014 преодолява принципа на процесуална автономия на държавите членки, като налага на националните съдилища абсолютна забрана да използват предвидените в техните правни системи процесуални възможности за оспорване на следващата от посочения регламент доказателствена сила на електронния подпис. Този въпрос обаче е свързан с разглеждането по същество на поставения преюдициален въпрос, а не с разглеждането на неговата допустимост.

- 30 Впрочем от посочения въпрос е видно, че с него запитващата юрисдикция иска тълкуване на правото на Съюза, и по-специално на член 25 от Регламент № 910/2014, а не на българското право.
- 31 Следователно преюдициалното запитване е допустимо.

По същество

- 32 С въпроса си запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 25 от Регламент № 910/2014 трябва да се тълкува в смисъл, че задължава съдилищата на държавите членки да приемат, че наличието и соченото авторство на квалифициран електронен подпис трябва да се приемат като безспорно установени, щом са налице предпоставките по член 3, точка 12 от този регламент, или пък посочените съдилища са длъжни да признаят, че е налице доказателствена сила на този подпис единствено в рамките на предвиденото от съответния национален правен режим за саморъчния подпис.
- 33 Най-напред, следва да се припомни, че член 3, точка 12 от Регламент № 910/2014 предвижда три кумулативни изисквания, за да може един електронен подпис да се счита за „квалифициран електронен подпис“. Първо, електронният подпис следва да е „усъвършенстван електронен подпис“, който съгласно член 3, точка 11 от този регламент трябва да отговаря на изискванията, посочени в член 26 от същия. Второ, подписът следва да е създаден от „устройство за създаване на квалифициран електронен подпис“, което съгласно член 3, точка 23 от този регламент трябва да отговаря на изискванията, предвидени в приложение II към същия регламент. Трето, подписът трябва да се основава на „квалифицирано удостоверение за електронен подпис“ по смисъла на член 3, точка 15 от Регламент № 910/2014, тоест удостоверение, издадено от „доставчик на квалифицирани удостоверителни услуги“ и отговарящо на изискванията, предвидени в приложение I към този регламент (решение от 20 октомври 2022 г., Екофрукт, C-362/21, EU:C:2022:815, т. 43).
- 34 По-нататък, както Съдът приема в точка 35 от решение от 20 октомври 2022 г., Екофрукт (C-362/21, EU:C:2022:815), член 25, параграф 1 от Регламент № 910/2014 не забранява на националните съдилища да обявяват за невалидни електронните подписи, а установява общ принцип, забраняващ на посочените съдилища да откажат да признаят правната и доказателствената сила на електронните подписи в съдебни производства единствено на основание, че подписите са в електронна форма.
- 35 Накрая, както следва от точки 36 и 37 от решение от 20 октомври 2022 г., Екофрукт (C-362/21, EU:C:2022:815), тълкуването, посочено в предходната точка на настоящото решение, се подкрепя от член 2, параграф 3 във връзка със съображения 21 и 49 от Регламент № 910/2014, от който е видно, че националното право определя правната сила на електронните подписи.

Единственото изключение в това отношение е предвиденото в член 25, параграф 2 от Регламент № 910/2014 изискване правната сила на квалифицирания електронен подпис да бъде равностойна на тази на саморъчния подпис, като така тази разпоредба установява презумпция за „приравняване“ на саморъчен подпис единствено в полза на квалифицирания електронен подпис.

- 36 От посочената в точки 32—35 от настоящото решение съдебна практика следва, че националното право трябва да определи правната сила на електронните подписи, включително на квалифицираните електронни подписи, стига да е спазено предвиденото в член 25, параграф 2 от Регламент № 910/2014 изискване за приравняване на квалифицирания електронен подпис на саморъчен подпис.
- 37 Всъщност, макар от член 25 от Регламент № 910/2014 да следва, че наличието и соченото авторство на квалифициран електронен подпис са установени, когато е доказано, че въпросният подпис отговаря на условията, предвидени в член 3, точка 12 от този регламент, все пак няма никаква причина квалифицираният електронен подпис да получи по-благоприятно третиране от предвиденото за саморъчния подпис, в смисъл член 25 от посочения регламент да налага на съдилищата на държавите членки абсолютна забрана да използват предвидените в техните правни системи процесуални възможности за оспорване на доказателствената сила на квалифицирания електронен подпис по смисъла на посочения регламент.
- 38 Следователно, ако и доколкото националното право предвижда възможност за оспорване на доказателствената сила на саморъчен подпис, такава възможност трябва да е налице и по отношение на квалифицирания електронен подпис.
- 39 По-специално, както посочва директорът в писменото си становище, доказателствената сила на квалифицирания електронен подпис може да бъде оборена по предвидения в националното законодателство ред за оспорване на истинността на документ, при условие обаче че това законодателство предвижда идентичен ред за оспорването на саморъчния и на квалифицирания електронен подпис.
- 40 По изложените съображения на преюдициалния въпрос следва да се отговори, че член 25 от Регламент № 910/2014 трябва да се тълкува в смисъл, че щом са налице предпоставките по член 3, точка 12 от този регламент, съдилищата на държавите членки са длъжни да признаят на квалифицирания електронен подпис доказателствена сила, равностойна на тази на саморъчния подпис, в рамките на предвиденото от съответния национален правен режим за този саморъчен подпис.

По съдебните разноски

- 41 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (десети състав) реши:

Член 25 от Регламент (ЕС) № 910/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 23 юли 2014 година относно електронната идентификация и удостоверителните услуги при електронни трансакции на вътрешния пазар и за отмяна на Директива 1999/93/ЕО

трябва да се тълкува в смисъл, че

щом са налице предпоставките по член 3, точка 12 от този регламент, съдилищата на държавите членки са длъжни да признаят на квалифицирания електронен подпис доказателствена сила, равностойна на тази на саморъчния подпис, в рамките на предвиденото от съответния национален правен режим за този саморъчен подпис.

Csehi

Ilešič

Gratsias

Обявено в открито съдебно заседание в Люксембург на 29 февруари 2024 година.

Секретар

Председател на състава

A. Calot Escobar

Вярно с оригинала,	
Люксембург, дата:	
29. 02. 2024	За Секретар, по пълномощие
	
Радостина Стефанова-Камишева Администратор	

Z. Csehi

